

Latvēetnhu Amīses.

62. gada-gahjums.

Nr. 33.

Treschdeenā, 17. (29.) Augustā.

1883.

Nediktora adrese: Pastor J. Weide, in Grobin, Kurland. — Ekspedīzija Besthorn īga grahmatu bode Zelgawā.

Nahditajs: No eekshemehm. No ahrsemehm. Visjumakahs finas. Zaur behdahm pēc atšķianas. Drupas un druslas. Dzejols. Nandas-papīru zena. Labibas un prethū-tirgus. Atildes. Gludinashanas.

No eekshemehm.

Pehterburga. Pehz jaunā likuma par nekustamas mantas pahreeshanu no weena ihpaschneeka us otru ir noteikts, ka ja semi kas mantotu, bez pirkshanas, tad tam buhs jamaksā nodoschana pehz ihpaschi isdodamas tableles. Tagad „Wald. Wehstnesis“ ir scho tabeli isfludinajis. Pehz schihs tableles Widsemes gubernā desetina ir aprehkinata schahdā mehrā: Walmeeras, Wilandes, Tehrpatas un Werowas aprinkos pa 70, Rihgas, Zehsu un Walkas aprinkos pa 50 un Pehrnowas aprinki 40 rubl. Kursemes gubernā: Dobeles aprinki 120, Baufkas aprinki 95, Tukuma, Kuldigas un Grobinas aprinkos pa 90, Ilukstes, Aisputes, Talsu un Jaunjelgawas aprinkos pa 85 un Wentspils aprinki 60 rubl. Pehz scheem skaitleem tad nu tiks mantojuma nodoschana aprehkinata. — Zelu ministeris Posjets dabujis atlauju, braukt us ahrsemehm. Wina amatu ispildihs wina palihgs hūbbenet. — Deht koleera fehrgas ispehtifshanas us Egipti suhtihts Rijewas profesors Münchs. — Teefu ministerijā eezelta komisija deht jautajuma apsprechanas, ka politiskeem noseedsneekem, kam strahpe zaur manifestu netika atweeglinata, winu liktenis buhtu paweeeglins. Komisijas preekshneeks ir generalis Orschewskis. — Nandas lastschana Iskijas falas eedshwotajeem par labu brangi weizotees. Dauds augstmanu shmejuhschi prahwas summas; zitu starpā barons Stieglitzs upurejis 1000 rublu. — Zaur ne-usmanibu ar schaujameem rihkeem ne sen atpakał atkal notikusi noschelholjama nelaime. Diwi jauni zilweli, apbrunoti ar flintehm, Smolnas kolonijas tuwumā, pretim nahkosham 12 gadus wezam puikam, strahdneeka dehlam, prasifjuhschi zelu us kahdu datschu Rovalewā. Puika rahdijis zelu, preebilstams, ka medishana schini apgalabā ne-esot atkauta. Weens no jaunelkeem jokodams atteizis, ta ne-esot puikas leeta, lai zeeshot klusu, zitadi winu buhschot noschaut; pēc tam winsch fmeedamees mehrkejis us puiku, schahweens sprahdfis, un nelaimigais puika 17 fkrotis dabujis rokā, ta ka ahs leelahm fahpehm fatumis. Wiss tas notizis kahdas datshas tuwumā, ta ka nelaimes zehleji wairs nespēhjuhschi ismukt. Schahweens bijis schauts 6 lihds 8 folu tuwumā, un ahrsti teizot, ka roka janonem; jo fkrotis dīslu celihdufshas kaulā. Waj tas laimigi isdoshotees, par to ari wehl ko schaubitees. — Par wideju skolu skolenu pahrzelschanu augstakā klasē tautas apgaismoschanas ministerija nupat isdewihs schahdus nosazijumus: 1) gimnasijs ar 7 waj 8 gadu mahzibas kursu skoleni weenā klasē nedrihks palikt atpakał wairak kā 3 reisas; 2) widejās skolās ar 4 waj 6 gadu kursu skolens pa to laiku, lamehr apmeklē scho skolu, weenā klasē nedrihks palikt atpakał wairak kā 2 reisas; 3) skoleni, kas wairak nekā 3 waj 2 reisas palikshci atpakał weenā klasē, isslehdsmi, bet wini patur teesibū, eestahtees zitā skolā, kur weeglaks mahzibas kursus; 4) no 5. klasēs wairs naw atlaujams, ka skolens 2 klasēs pa rindai paleek pa 2 gadeem; 5) bet ja skolens kawehs zaur slimibū waj familijas atgadijumeem, tad tas ja-eewehro. — Teefu ministerijā isgatavo projektu par fabriku ihpaschneeku atbildibū par nelaimes atgadijumeem pēc strahdneekem. — Waldiba nodomajuhs daschās gubernās eetaisht laulkaimneezibas skolas, deht praktisku laulkaimneezibas finashann isplatischanas starp semneekem. Projekts, kā „Rus. Kurjer“ stahsta, esot jau apstiprināts un nauda is walstis lahdes atvehleta. Skolās usnemshot semneeku jaunelius, ne jaunelius par 14 un ne wezakus par 19 gadeem. Mahzibas kursus buh-

schot 3 gadi; schini laikā mahzelli dabuschot dīshwoqli, usturu un drehbes par welti. Pehz kura pabeigshanas, kara klausības finā, tee baudischot 3. schikras teesibas. Skolotaji dabuschot 500 rublu algas un brihwu pilnigu usturu; amatu usnemot, tee dabuschot bes tam weenreisigi wehl gada-algas treschdalu, preeksh pirmahm wajadsibahm. — „Rus. Wed.“ fino schahdu noseegumu: Semneeze Waslijewa, kahrshu fabrikas inspektora deeneestmeita, bij eemihlejuſees tāhs paschhas fabrikas slimnizas feldscherā, un bij tik greissirdiga us jaunajahm meitahm, kas strahdaja minetā fabrikā un dīshwoja turpat blakus, ka nospreeda, tai leetai us wisu muhshu dariht galu zaur meitenu nogisteschānu. Wina finaja eegahdatees wafeli pudeli gifts, to eelehja uhdens trauskā, kur fabrikas meitas nahza dsert, un nu gaidija, kas notiks. Bet par laimi isnahkums bij zitads, nekā brefmiga seewa bij zerejusi. Mass puika wisu bij noskatijs un to pafinojis ziteem. Uhdeni dēva dsert funim un tas ahtri ween nosprahga. Noseedsneeze nodota teesahm.

Baufkas-Grobinas zelā, kā „Btgai f. St. u. L.“ raksta, ilgalu laiku jau truhks tilta pahr Platones upeli, ta ka brauzeem jabrauz taifni zauri, ko ari mehds dariht leijpus zela-weetai. Saufā laikā ta nu eet it brangi, bet leetainā, waj pluhdōs tahda braukschana jo bailiga. Ne sen atpakał 3 dahmas kopā ar masu behrnu un kutscheeri ari braukusches zauri. Bet weens no pakalejeem riteneem usgahjis us akmēna, rati schkeebusches un sirgi nespēhjuhschi tilt us preekshu. Gekam rati apgahusches, dahmas ahtri islahpusches ahrā un duhschigi isbridusches 3 pehdas dīslā uhdeni. — Ne-esot ari nekahdas zeribas, ta tilts drihsu tīschot ustaishits; tamdeht muischa ar pagastu tilta deht wedot prozesi. Brauzeji tamdeht darihs labi, braukdam i rinkī pahr Leel-Platoni.

Ji Aufadu muischas, Tukuma aprinki. Aufadu muischa atronahs blakus Upes muischas pasta zelam, kahdas 10 werstes no Dobeles meesta. Dabas mahmulina naw aismirsusi „Aufadu muischu“ gresnot ar faweeem jaukumeem. Gandrihs wifur Aufadas robeschās kreetni leels gan preeshu, gan egli meschs. Seedorshas plawas wafar' lihgojabs masahs upites lihtschōs, un aplahrt tahm steepjahs pakalnischōs plashci tihrumi. Wiss tas dod Aufadu muischāi jauku un patihkamu isskattu. — Seemas labiba zaur zaurim nemot bij tilki tahda puslihds. Rudseem seedeht fahlot, apmetahs leetains laiks, kas rudsus un kweeschus noguldijs gar semi. Ta tad ari treknās weetās weldres labibai naw labas raschas. — Wafareja tahda widuweja. Kas agraki fehjis, tam nekas dauds nekait; bet wehlakai fehjai tas pastahwigi flapjais laiks ne-isdewigs rahdahs. Seens un ahbolinch bij schogad ta jau pavlahns, un pēc tam wehl nahzahs gruhti winu fauju fawahkt schkuhds. Semkopjeem tanī finā leelas ruhyes. Dascham labam semkopim daschs labs feena weminsch aishgahja zaur to nepastahwigo leetus laiku bojā; un ari ewahltaijs feens dascham labi nefagaidihs seemu. Semkopjeem scho-gad raijies us raijehm! Ja laiks wehl tahds leetains ilgam usturahs, tad ari nahkfees gruhti ar labibas ewahlfshanu, un kur wehl tas samaitatais lopu ehdamais, kas zaur tam zetahs. — Seme preeksh nahkoschās seemas fehjas gatava, lai bagatus auglus nahkoschā gadā waretu dabuht.

Newaru nepeeminejis atstaht, ka muhsu apgalabā pa wezajeem Zahneem brefmigs uguns-grehks muhs isbeedeja. Makti, ta ap pulsten puszel diwpadsmiteem, iszehlahs uguns leefmas Aufadu dsimtsmuischā, kas wisu muischu pahrwehrita drihs uguns leefmās, un wiss isskatijs, ka weena falkana uguns juhra. Lai gan ar tahs paschās muischas ihpaschneeka v. Brakela lunga eegahdato „uguns

„prizi“ gribēja ugūni dsehst un no tāhakas isplatischanas glahbt, tad tomehr nebij eespehjams tai milsigai ugūns juhrai preti stahtees. No glahbschanas bij mas ko domaht, jo wiſu muischu pahrwehrta drihs ween weenās ugūnis; bes ween kalpu un fungu dſihwojamahm ehkahn, jo tāhs nebij tik dauds apakſch wehja. — Likai tos 5 funga brauzamōs ſirguſ, daschas gowis, pahri brauzamo fungu ratu un loti mas zitas mantibas iſrahwa iſ ugūns. Wiſi 24 darba ſirgi, lihds ar moderneeka ſirgu, kuxi stalli tapa tureti, daschas gowis, zuhkas, garainu fukamā un labibas plaujamā maschina un wehl dauds ſchtahtes ratu un dauds zitas mantas lihds ar wiſeem aifjuhgeem palika ugūns juhrai par laupijumu. Breefmigi bij dſirdeht lopus leefmās blauijam. — Lai gan lopi un ehkas bijuschi ugūns apdroſchinaschanas beedribā apdroſchinati, tad tomehr wehl ſkahdi rehkinot us dauds tuhksloſchu rubleem. Ugūns ap pulkſten Žeem rihtā bij tik tāhlu noſlahpeta, ka tāhlaک breefmas wairs nedraudeja. Ehkas bij wiſas wehl labas; pat dascha nupat wehl kā buhtu galigi no ahra puſes pabeigta. Brakela fungs to muischu tagad pahrdewa, un nogahja pats us pilſehtu dſihwot. Winas tagadejais pirzejs un ihpaſchneeks ir Ahlawes muischaſ dſimtsklungs Groſſbergiſ, no dſimuma Latweetis. Bes ſchihs un Ahlawes dſimtsmuischaſ winam wehl ir trihs leelas muischaſ us renti, kā Ruschu muischa, Degu muischa un Pehterkalns. — Tagad tur top naigi strahdahts. Apdeguſchahs ehkas dabuhs drihs atkal ſawu wezo iſſlatu un muheus apſegs kreetni jumti. — Kas pee ugūns-grehka wainigs, ſchim brihscham newar ſnaht. Kaut Tukuma pilſteefai iſdotos nahkt us pehdahm!

Leel-Auzes dseadataju beedribas statuti 23. Junijā sch. g. apstiprinati no eelschleetu ministra.

36 Pujes.

Busē dimd, Busē dimd!
Kas tur Busē dimdina?
Buschū puischī, Buschū meitas
Zaukas djeesmas Islandina.

Muhſu kaimina P. pagastā fastahdijahs kahdus gadus atpakał dseedaſchanas beedriba un jau tik taħlu uſplaukuſi, kà pa pehrneem Wafarash-swehtkeem iſgahja virmo reiſi salumōs, eepreezinah tħaudis. Tas bija muhſu puſe it kàs no jauna. Bet tihi par brihnumu, dseedaſchana pehz tam peepeschi apkluſa. Nefinu, kàs pee tam gan ihxi bij wainigs. Tas lai nu buhtu kà buhdams, tik noschehlojams, ka tanī weetā, kur liħds fħim arween jaufas dseefmas aſflaneja un zauro daſcha firðs tapa aifgrahbta, us labu pazilata un daſħs netiklibas perekliſ iſpoſtiħts, tagad tik dſir d garam tekoſħa strauta schehlo burbuloschanu, strahdneku tſħaloschanu un dseħraju blaustiſchanos. Wiss fħis norahda, it kà dseedaſchanas beedriba buhtu fazijsi: „mums deewegħan, lai puħlejahs atkal ziti.“ Schis teizeens, kà redsams, buhs modinajis Puſe jaunu dſiħwib. No fħi parwaħara fahlot, jaunekki im jaunekkis, kad tik ween atleek kahdus waħas brihtuſch, pulzejahs un uſdfeed kahdu dseefminu, nemas nebehdadami, kad, kà jau eefahkumā, daſħa nepatiſħħana top likka zelā. Ta par peemehru: daſħi, ihxi prahṭigi wezi wiħri, dseedatajus fastapdami neewa, noſaukladmi winu zenteenu par „muſkosħanōs“ un wairak balsigu dseedaſchanu par „aħħiſħanōs“, bet Puſchu jaunee dseedataji, labi eewehrodami, ka katraam eefahkumam faww gruhtums, ne par koo nebehdà, un zeeschi dsenahs, weens otru paſkubinadami, pawadiħt waħas briħħus ar foti derigo laika kawekli, ar dseedaſchanu. Liħds fħim jau ari tik taħlu tikuschi, ka pahri reiſas wareja basnizà ar tſħetri-balsigu dseedaſchanu eepreezinah draudji un nemt dalibu us kafseħtas pee liħku pawadiſħanas. Katru reiſ dseedataji israhdi ja fuu kreetno iſweizibu. Buhtu P. pagasta fenak kora dſiħwiba pee mums modu-fee, tad luħdu zeen. dseedatajus, dseedatajas un zeen. kora wadoni, fkolotaju N. fgu, nepeeku fuſchi ar weenoteem spehkeem puħletees gar fħo jauko darbinu, kà ne-apklustu tik pat aktri kà P. pagastā un kà ziti newaretu reiſ ar pirkseem rahdidami faziżt: „te nu ir, — bij un nam!“

Djeesmu skana aisdſihtu is muhſu widutscha daschas mahnu atleekas un negantos kroga preekus un par to tagadejä pa-audſe man-totos ſewim godu un pateizibu. Puses mundreem dſeedatajeem wehleju augſtu laimi, labu ſekmi, nepeekuschanu un loti preezatos, us preekſchu wareht zeen. Latw. Aw. laſitajeem ko pasinot par winu weik-mahm. Job. Nestrolewitsch.

Wentspils. Par kahdu nelaimes gadijumu, kas notizis 4. Augustā, kad „Dagmar”, iš Leepaja nahldama, taisiņu fees pēstah- tees malā, „Rīg. Ztgai” raksta tā: Kahds Schihdu puika, gadu 15, kas tehwam bij darijis dauds rāischu un bes wina atwehles un ar ne- atlauteem lihdsefkeem bij dewees zelā, laikam ais bailehm eeleza Wentā.

Ahtri winu gan usdabuja un iswilka is wilneem, bet tomehr wairs ne-atdfishwina ja.

Rihga. Austras beedriba, kā „B. W.“ fino, 4. Augustā noturejusi fawu kahrtigo mehnēfha sapulzi. Beedru dalibas naudas Julijā bijis eemaksahts 8 tuhfst. 850 rubl., tā kā 1. Augustā beedribas kapitals bijis 98 tuhfst. 387 rubl. 49 kap. — Jaunā kuga buhwe Mihlgrahvi jau esot ussfahkta un atronotees pilnā darbā; bes tam dome nospreedusi, spert folus, lai lokus eegahdatu preelsch jaunahm kugu buhwehm. — Amatneezibas iſſtahde ſwehtdeen, 7. Augustā, tikusi ſlehgta. Kā „Rigasche Zeitunga“ raksta, iſſtahdes eenahkums bijis wahjſch, tā kā winas iſrihkotajeem esot prahwa summa japeemakſa flah. — **Rihgas pilſehtas zeetumā**, kā „Rig. Ztg.“ lāſams, arestanti aifwinu nedel' uſdroſchinajuschees uſbrukt wakts saldatam, to nolamadami un ar kalka gabaleem apmehtadami. Jau-nais saldats draudejīs leetaht fawu ſlenti, ja nedoschot meera; tomehr kahds tehwinsch, kas ſlepławibas dehl ſtahwot iſmekleſchanā, lamadams tam metis ar kalka gabalu. Saldats tuhlit tad ſchahwiſ; tak areſtants ahtri bij paſlehpees un lode eefkrehjuſi ſeenā. Areſtantōs nu zehluſchahs leelas iſbailes. — **Zetortdeen**, 11. Augustā, laiwineeks Lehrinſch tā fauktajā „Leelupes kanahlā“, preti Dubulteem, atrada kahda zilwela lihki. Lihkim bij ſafeetas kahjas, peſfeets fmags ak-menis flah un ap kalku un labo roku apmests strikis. Galvā bij waſrač eewainojumu. Pee tuwakas iſmekleſchanas iſrahdiyahs, kā nelaimigais ir atlaistais saldats Janis Mengelſohns, kas 2. Augusta wakarā panehmis no fawa ſchwahgera kahdus 10 rublu un tad dewees uſ Rihgu. Pehz tam winu neweens wairs ne-esot redſejis. Šlepławibai pehdas dſenot, ir atrasts kahds afnains ahmars; pee ta peekaltuſchi daſchi mati, kas lihdfigi nogalinatā mateem. Bes tam Rihgas pilſehtas daſteris apleezina, kā minetais ahmars eepafot no-kautajam galwas kaufa wahti. — **Rewidenta-senatora kungs Ma-naſeins** 11. Augusta wakarā, pawadihts no 2 eerehdneem, aifbrauzis uſ Zehſu puſi.

Rehwale. Senakais Tehrpatas universitetes profesors, Dr. E. v. Pauckers, 7. Augustā nomiris. Nelaikis bij Jelgawā par gimnasijas viršskolotāju, tad par profesoru Tehrpatā, un wehlak par gimnasiiju direktoriu Jelgawā un Rehwale.

Narwa. Keelfürst Konstantins Konstantinowitschs 4. Augustā atbrauzis weesotees pee flihgeladjutanta Selenoja.

Wesenbergas aprinka ahrsts Dr. Vojs isskaidro „Pet. Ztgā”, ka „Wes. Anzeigera” snojums par dīshwu aprakto seewu tikai pa masai daikai pateefs. Minetā seewa miruſi ar gruhtu eelschēigu kaiti, kurai ari ta ihpaſchiba, ka mironis ſoti ahtri fahlot truhdeht, ta ka eelschā fazelahs wiſadi twaikl, kas tad ari ſchoreis teefcham iſspeeduſchi laukā puſſatruhdejuſcho augli. Schahdi atgadijumi nemas ne-efot tik reti. Wiſs zits, ka mironis ar rokham un kahjahm raudſijs no-gruht fahrla wahlu u. t. t., tikai efot eekarſuſchu laufchu walodas.

Is Euggenhuses draudses Igaunijà fino, ka tur parahdijuschees siseni, kas loti lihdsigi isskatotees istabu zirzeneem. Leelöö bardös wini daschäas weetäas nopoistijuschi wefelus meeschu laukus. Weetahm tee pat Lehruschees pee rüdseem, apgrausdami steebrus, lai wahrvas noleektos semë, kür tad isehduşchi ari tahs. Laudihm weeniga zeriba, tikt walam no schi posta, ir seema ar sawu aufstumu.

Jekaterinoflawâ pee Schihdu waijachanahm 20., 21. un
22. Julijâ esot padarihts flahdes par wairak nekâ 611 tuhfst. rubl.;
346 chkas fadausitas un islaupitas. — Jekaterinoflawas gubernâ,
Lozmannskajâ Kamiankâ ne sen atpatal, 28. Julijâ, kahda semneeze
dsemdeja dwihiñschus, (meitenes), kas ar wehdereem bij fa-auguschi
kopâ. Weena behrnina labâ roka bij aplikta ap otra behrnina faktu
un tur fa-augusti ar wina meeſu. Lozekti wiſſ zitadi bij ſa waijadſigi.
Behrnini bij prahwi un laikâ dsemdeſti, bet drihs pehz tam nomira un
tika paqlabati.

Bajarki, Kijewas gubernā. Kahds wihrs ne sen atpakał tik-ko nektuwa paglababts dñishws. Winsch bij pamiris, un wisi to eesklatijs par miruschu. Domato lihki lihds ar otru noweda Kijewa un no turenus us kapfehtu. Gekam nolaida kapā, gadijahs, la weens no kapu razejeem, usfildams sahka wahku, lihkim fasfkrambaja peeri, un wiseem par brihnumu asinis sahla tezeht. Nu finams bij ja-schaubahs, waj wihrs teescham miris; ari lihkiis, lai gan dauids deen-as jau bij pagahjuschas, ne buht nebij sahjis truhdeht. Ubrsts, peefaukts, apleezinaja, la wihrs tikai pamiris. Laudis bareem pul-zejahs aif fiakahrivas, apluhkodami sahklā gulofcho, kas pascha kapa malā laimigi issglahbts no drofchas nahwes. Wina wahrds ir titular-rahsts Wasilijs Sergowskis.

No Dona apgabala. Laimiga sahlu pahrmainschana tur notkuſi kahdā kasaku stanizā. Kahdai kasaka feewai faslima werschelis, un nelihdseja nekahdi ſwehtibas wahrdi, neds ari paſchu dotahs sahles; tamdeht wina nogahja pee lopu ahrſta. Tas praſa rubli, usrakſta rezepti un tuhlit leek fataiſiht sahles. Pa tam feewinai eefchaujahs prahtā, dakterim parahdiht fawu dehlu Wanu, kas ari ne-efot ihſti ſpirgts. „Dod puſrubli,” ahrſts faka; „tik lehti to gan nedaritu, bet ja nu reif eſmu eefahzis, tad ari to wehl padarischtu.“ Seewina famakſa, lopu ahrſts israfka rezepti un apteekeris iſgatawo abejas sahles. Bet feewinai, kas nebij leela grahmatneeze, un Wanka to pawifam wehl neprata, ſinamis, nu notila masa pahrmainschana; puika dabuja werschela un werschelis puikas sahles. Otrā rihtā puika bij wesels, bet werschelis — pagalam.

Döesa. Tur nosflehggi tik leeli lihgumi labibas, ka Augusta un Septembere mehneschöös buhfshot ko peelahdeht lihds 200 Anglu twaikou.

Kischinewa. „Now. Wremjä“ lasams, ka pehdejä laikä tur eeraduschees dauds ne-ihstu 20-kapeiku gabalu. Wini foti labi efot pakaltaisiti un no ihstajeem tikai isschikrami zaur stanu un zaur poli-turas truhkumu. Winu fastahws ir zinks ar drusku waxa, kas pah-wilkti ar kahdu baltu kaufejumu. Domä, ka fchi ne-ihsti nauda eewesta no Bendereem, kur ne sen usgahja tahdu fabriku. Fabrikants bij kahds Wainsteins, kam ari peedereja nams, kur atradahs naudas pakaltaisitawa. Winam isdewahs isbehgt.

Drenburgas pilsehtas tuwumā, kahdā meschinā, 17. Julijā usgahja jaunas meitas lihki, noschnaugtu un ar dīslu eegreeseenu kakkā. Tas bij skaistas, 22 gadus wezas kasaka meitas lihktis. Ismeklejot israhdiyahs, ka jaunā meita bij dīshwojusti lopā ar jaunu Tataru, kas pehdigi ari bij apnehmees listees krissteees un mihsalo nemt par sawu ūewu. Bet wina tautas heedreem isdewahs to pahleezinah, ka zaur tahdu foli saudeschot muhschigo dīshwoschanu, un peerunah, lai labak nonahwejot sawu bruhti. Bruhtgans to nu ari atsna par pareisu; bet pats negribedams un newaredams isdariht schahdu flepka-wibu, winsch zitu Tataru us to nōpirka par 8 rubl. Un kād nu winsch, pawadihīts no nōpirktā flepka-was, ar bruhti gahja pastaigates pa meschinu, pehz norunas atgahja drusku fahnus, flepka-wa-naga meitai zilpu usmeta kakkā un tā winu noschnaudsa. Pehz tam nelaimigajam upurim wehl pahrgreesa kaku. Abi noseedsneeki schim brihscham apzeetinati.

Noahrjemehm.

Dahnijs. Kā tagad usrahda, ari Dahnijsā dīshwojot Mahrtina Lutera pehznahkamee, proti mahzitajs Ludwigs Wagneris (Seestā), 2. wīrsneeki, ar wahrdū Wagner (Kopenhagenā), un diwi Schröder kōdes (weena Aškowā, otra Kopenhagenē). Wīsi ūshee esot Mahrtina Lutera jaunakāhs meitas Margreetas pehznahkamee, kō tee warot pērahdiht ar dokumenteeem.

Holande. Waldiba issludinajuſi 50 tuhft. Norwegeeschu fromu (lihds 28 tuhft. rubku) par goda algu tam fugim, kas useetu Holandeschu twaikoni „Warna“, waj ſchi twaikona brauzejus. Minetais twaikonis weda seemelpola ekspediziju, kas no Holandes tika suhtita us Jenifejas upes eeteku (Sibirijā), kur bij isredseta weeta preeſch Holandeschu seemelpola fangzijas. Twaikonis „Warna“ pehdigo reiſt redſehts pagahjuſcho ruden' Karijas juhrā (ais Nowoja Semkas falas). Twaikonis toreis bij Karijas juhrā eefalis, kopā ar Dahnu seemela ekspedizijas fugi „Dimfna“, newaredams pē laika ſafneegt fawu fangziju. Tur tas tika no tahlenes redſehts no Wahzu twaikona „Luisa“, kas iſ Karijas juhras brauza atpakal us Weseri. Kahds liktenis tam wehlak bijis, naw ſinams. Kahdi Samojedi no Nowaja Semkas falas eſot ſinojuſchi, ka pē ſchihs falas rihta peekrastes atrodotees kahds Eiropeeschu fugis. Warbuht ka tas ir mekletais twaikonis, kas warbuht apſkahdejees un newar wairs atpakal braukt. — Ari par augſhmineto Dahnu ekspedizijas fugi „Dimfna“ truhlfſto droſchu ſinu.

Wahzija. Italijsas suhtnis grafs Launajs apmeklejis Wahzijas ahrleetu walsts-sekreteeri grafsu Hazzeldu, un Italijsas lehnina wahrdā issaqzijis tam pateizibu par keisara, kronaprintscha un wisač Wahzu tautas dalibу pеe nelaimes Italijsas salā. — Pruhſchu general-schtahba wirſneeks majors Golzs ne sen nobrauza us Konstantinopeli, us kureni tas no Turku waldibas bij eeluhgts, pahrlabot un wadiht Turku kara skolas. Tagad siro, ka Golzs noslehdīs an Turku waldibu kontraktu, pehz kura tas us wairak gadeem eestahjahs Turku deenesī par Turku kara skolu usraugu un waditaju. — Berlimes awises siro, ka Wahzu juhras ministerija nospreeduši sapulzehi

nahkofchu pawaſar' Baltijas juhrā leelu juhras spehku, kas pastahwefchot is 23 kara kugeem. Kugi buhſhot pilnigi iſrihkoti ka kara laikā un isdarisshot Baltijas juhrā leelus maneverus. — Berlinē atbraukuschi 15 jauni Turki, kas no Turku waldibas fuhtiti, eemahzitees Wahzijā daschadas waldibas darishanas. Wispirms tee apmekleshot kahdas Wahzu uniwersitetes un tad praktifki eemahzishotees pee Bruhſchu walsis eestahdehm waldibas darishanas. Kad buhſhot pabeiguschi mahzibu, tee atgreesishotees atpakal Turzijā, kur teem tad doshot weetas walsis deenesī.

Austrija. Serbijas Ķehnīsch fchinis deenās atbrauzis Wihne. Uſ bahnuſcha wiſch tiziſ ſanemts no Serbijas fuhtna Wihne un no ziteem Wihne dſhwjoſcheem Serbeem. Wehlak weefnizā wiſu Austrijas Keiſara wahrdā apſweiginajis kahds no Keiſara fuhtihts general-adjutants. Pehz tam ahrleetu ministeris Kalnoki ſtahdijees Ķehnīnam preeſchā. Otrā deenā Keiſars Franzis Jozefs, marſchala mundeeriſ un ar Serbu Takowas ordena leelo kruſtu, apmeklejis Ķehnīau uſ puſtundu, un drihs pehz tam ſanehmis Ķehnīna pret-apmeklejumu. — Rumenijas Ķehnīsch Kahrliſ, kas fchinis deenās bij Berlinē uſ printſcha Wilhelma dehla kriſtibahm, tagad dewees uſ Wihni, kur tas kahdas deenās uſtureſees un apmeklehs Keiſaru Franzī Jozefu.

Anglija. Nedēļama, ka Saweenotahs Walsts til fēmigi nomaksā fawus walsts parahdus, ori Anglu waldiba ne sen nospreeda, dsehst kahdu datu no fawem leelajeem walsts parahdeem. Parlaments tagad apstiprinajis winas projektu fchai finā. Pehz fchi projekta 20 gadu laikā nomaksajams 173 milj. mahrz. sterlinu.

Franzija. Kara ministeris Tibodens apzelo zeetoksfchnu lihni-
jas Wahzu robeschas pufē. Sinojumi, kas rakstiti no wina pawa-
doneem, leezina, ka tas ar zeetoksfchneem pilnā meerā, un eerauga
Franziju par pilnigi apdroshinatu pret eenaidneeku peepeschu eelau-
fchanos no Wahzu robeschas pufes. — **Karsch Madagaskarā** wehl
naw pabeigts. Agrak sinotais Frantschu spehla wirswadona nodoms
eet dīlaki Madagaskarā eelfchā, lihds fchim wehl ne-esot ispildihts,
jo Frantschu tagadejais spehls Madagaskarā preeks tam esot israh-
dijees par wahju. Preeksch tahdas ekspedizijs waijadīgs wišmasak
10 tuhfs. wihi. Lihds fchim Frantschi wehl stahw oſtas pilſchtas
un gar peekraſti, atgainadami Howeefchu usbruzeenus un nogaididami,
waj Howeefchi ne-apkuſhs un neluhgs meera.

Spahnija. Var tagadejā dumpja isselshanos Anglu awise „Times“ fneeds schahdas finas: Dumpis bijis sagatawots no kahdas fleyenas beedribas, kuras lozekti bijuschi weenigi kara wihi. Ziti netikuschi beedribā usnemti, lai winas noslehpums labaki tilktu apsargahts. Bet ari ne wihi kara wihi tikuschi peelaisti: augstakee un semakee, proti generali un prasti saldati, bijuschi no tahs isslehgiti. Zaur tahdu sistemu noslehpums gan tizis apsargahts, bet faswehretem nebijis dauds faites ar ziteem semes eedishwotajeem. Saswehretee bij zerejuschi, ka ziti eedishwotaji ari bes eepreelschejas sagatawoschanahs peeweenofees dumpineekem, ja kara pulki pirmee buhschot pazehluschi dumpja karogu. Agrakōs laikōs tahdas faswehrehchanahs ari daschkahrt isdewuskhahs; bet schoreis, ka leelahs, leela nesagatawotā publika palikuši weenaldfiga. Tā tad dumpis newarejis stipri eefalnotees. Pa dala fchi weenaldsiba isskaidrojahs zaur to, ka eedishwotaju leelakā dala ar tagadejo brihwprahrtigo ministeriju meerā. Ja no waldbibas kahdi aplami foli netiks sperti, tad dumpis drīhsā laikā issfissishot.

Italija. Sinatniska komisija, sem profesora Palmjeri wa-
dischanas, ismeklejusi Italijs falu un dewusi spreedumu, ka schim
brihscham wairs nekahdas breesmas zaur semes trihzeschanu ne-esot
gaidamas. Tik ween par ugunswehmeju kalsnu Epomeo us schihs fa-
las ismekleschana naw pabeigta. — Pahwests nospreedis, turp-
mak atwehrt watikana arkiwus un biblioteku wehstures rakstnekeem un
pehtitajeem, un pastnojis fcho nolehmumu arkiwu un bibliotekas us-
raugeem zaur fewischku, klaiji issludinatu rakstu. Pahwests isskaidro-
fawu foli zaur to, ka lihds schim wehsturneeki esot taissjuschi greisius
spreedumus par pahwesteem, it ihpaschi par winu swaru un darbo-
schanos pee Italeeschu tautas. Labaka leetas praschana pahreelzina-
schot rakstneekus, ka Italijas un pahwestu dsihschanahs arweenu bi-
jusi kopiga.

Turzija. Montenegrījas pērsts Nikolajs Konstantinopelē ne tik
loti laipni fanemts, bet arī dabujis no Sultana Ošmanje ordena
leelo goda ūhmi ar brīshanteem. Pērsta pawadoni, ministeri Rado-
nitsch un Blamenaz, dabujuschi no Sultana Medschidsches ordena
leelo ūhmi. Zahak Sultans jaur telegramu pāsinojis Montenegrījas
pērstenei, ka viņas laulatais draugs laimigi atbrauzis Konstantinopelē,

Pahrnahkuš, Baba isteiza fawam wiham wiſu, fo ta bij peedishwojuſi, un ari to, fa ta no Werner a preefch ſchi noluſka drusku naudas eſot dabujuſi.

Labas, jaukas un zeribu pilnas ſinas atſtahj us launeem un labeeim dſiku eefpaidu.

Tas ari ſchē notika. Labi pahrlizis, Wendels atrada par itin derigu un labu padomu, us S. pahrlzelies.

Pa tahn ſtarpham Baba dabuja no teefas kahdu norakſtu no kruſtmaħes testamentees peefuhtitu.

Babai tika gan kahda dala no mantas nowehleta, bet ar to nofajumu, ka wina to tad dabuhs ismaksatu, kad fawu 40. dſihwibas gadu buhs pabeiguſi, un lihds tam laikam tikai puſi no prozentehm.

Klaht bij peeliks laimes wehlejums no mahfahm, un ari kahdi 25 rubli naudas.

(Turpmak wehl.)

Drupas un druskas.

Rakſneeks un rasbaineeks.

Gekſch elles tumſchā mahjokta
Breeſch teefas kahd'reiſ ſtahweja
Leels rasbaineeks — (ar ſtipru roku
Pa leelzeem tas traki laupija,
Kamehr to zilpa trahpija) —
Ar kahdu ſoti iſſlawetu rakſneku,
Kaſ gisti ſawōs rakſtōs fmalki eejauſdams,
Un Deewu ſaimodams un tizib' aileegdams,
Bij ka tſchuhfska mihligs,
Un ka tſchuhfska bihdigs.
Gekſch elles wiſs teek ahtri ſteigts;
Tur nebuhs brihtinam buht brihwam.
Gekſch minutes teek ſpreedums teikts:
Pee diwahm dſelschu kchdehm — refnahm —
Teek diwi kafli, breeſmigi, tur peekahrti,
Un tanis wainigee eeflodſiti.
Sem rasbaineeka ſimteem aſu malkas krahwa,
Un uguns kuhreja tad degli peelika
Un fataiſija tahdas breeſmu leefmas,
Ka wiſas welwes elle ſprehgajahs.
Breeſch rakſneeka, ka likahs, ſpreedums nebij bahrgs;
Sem wina eefahkumā karſtums bija gluſchi rahms.
Bet ak! — jo ogles kwehlojahs,
Jo elles karſtums iſplehtahs!
Sem rasbaineeka ſen jau leefmas nobeidsahs.
Kamehr ſem rakſneeka tafs ſchautin iſſchahwahs.
Un rakſneeks, mokahm gala nenoredſedams,
Gekſch ſawahm fahpehm ſaimo Deewu, ſuhdſedams,
Ka ne-eſot pee Deewa taifnibas nemas.
Waj paſaulē gan flawas mas
Wiſch panahzis, til tſhakli rakſtidsams
Un deenahm, naftihm galwu lauſdams?
Kaut ari eſot „drufzin brihw“ rakſtij's.
Tad tomehr ne-eſot til leelu ſodu pelnijs.
Par rasbaineeku launaks buht ſchi ſnewarot;
Kamdehl tad ſho til ilguſ gadus moziſot?
Tē peepeschi eekſch breeſmu uſwafka,
Ar tſchuhfsahm ſchnahldamahm eekſch matu ſprogahm,
Un aſnis nopantschatahm pahtagahm,
Tam „elles meita“ preefchā ſtahjahs,
„Tu blehdi“, wina rahjahs,
„Waj gribi wehl pret Deewu karot,
Bats fewi labaku par rasbaineeku turot?
Pret tawu grehku — rasbaineeka grehks ir neeks!
Zaur launumu un ſlepławibas darbeem
Wiſch ſkahdeja,
Kad dſihwoja;
Bet tu!... Pahr taweeem ſen reiſi iſnihkuſcheem kauleem
Ne muhſham faule ne-uſlehks;
Par taweeem launeem rakſteem laudis weenmehr brehks.
Jo tawu rakſtu gifts nekad ne-iſnihks,
Bet pa-audſes zaur wineem nihtin nihks.
Nu ſkat! — (tē wina leek tam redſeht paſauli) —
Nu redſi wiſu nelaimi
Un ruhktahs aſaras, fo tu iſſpeedis.
Rau, behrni wezakeem par kaunu,

Jo domā, dſenahs weenmehr til us kaunu.
Kaſ winu ſirſninas til nikni ſajauzis?
Tu, tu, kaſ eſi klaiji apſmehjis
Gan tikumus, gan walſtju likumus,
Un zitahm kahrtahm pahmetis wiſus lauſchu gruhtumus!
Pat faites deewiſchlas tu zenees farauſtiht,
Zaur ſaweem rakſteem netižibas fehlu fehdams
Un tanis wiltig, bet iſmanigi eepiħdams
Wiſlano mahzib.
Apluhko tur to leelo, plascho walſti,
Kur wiſas leetas otradi
Teek greestas — weenigi zaur tawu guđribu;
Tur ſlepławibas, laupiſchanas,
Tur dumpjofſchanahs, ſajukſchanas
Ik deenahs breeſmigakā mehrā peenemahs.
Tur faultin atſauzahs
Iſleelas aſinis, dauds ruhktu af'ru pileenu
Us tem' — ka wiſa poſta neſeju,
Waj drihkſteji, tu neleeti, pret Deewu kurneht?!

Waj warī gan, tu besdeewi, ſajehgt,
Zik kaunu auglu tawi rakſti wehl us preefchū neſihs?
Tad fanem' nu, ko eſi pelnijs,
Par to, ka laudis muſinajis,
Un zitam godu laupijs.
To teikuſi, ta kafli ar ſmagu wahku aiflahja
Un, leefmas ſplaufdama, ka pehrkons — aifgahja.

J. W..... ſky.

Dſeijols.

1.

Wakarā, kad wiſs ir kluſu,
Tik wehl wehſma dudina,
Katr̄s nolaſchahs us duſu, —
Pulkſtens deſmit ſludina.

2.

Schlahzi wehſma, elſo lehni
Puču dwafchu ſmarſchainu;
Kur miht miht, to gan ſini, —
Leizi, ka to mihtleju.

3.

Bahlais mehneſs, tu, ka augſti
Silā debefs welwē ſpihd,
Winas logā ſpihd par waſti, —
Sini tak, kur wina miht.

5.

Kad no meega moſtahs wina,
Uſſkat' tawu bahlumu,
Zateiz kluſu tai ſchi ſina;
Ka to karſti mihtleju.

J. J. Stellmachers.

Naudas-papiheru zena.

Pehterburgā, 12. Auguſtā 1883.

Papiheri	pratijs	makhaja
Busimperials gabala	8,34 rubl.	8,31 rubl.
5 proz. bankbiletu 1. iſlaib.	961/8	95 ³ / ₄
5 " 4.	"	"
5 " 5.	94	93 ⁵ / ₈
5 " infkipz. 5 aiſnehm.	"	93 ³ / ₄
5 " prehmiju biletis 1. emiſ.	216	"
5 " 2.	212	"
Pehterb. 5. proz. pilz. obſig.	"	"
Kreewu ſem. fred. 5% ſiſlu-ſiſhm.	137 ⁷ / ₈	137 ¹ / ₂
Kartomas ſemſt. 6 proz. ſiſlu-ſiſhm.	93 ¹ / ₈	92 ⁷ / ₈
Rehwales and. bankas afz.	"	"
Leel. Kreew. dſeljs. afz.	"	"
Mhg.-Din. dſeljs. afz.	"	147 ¹ / ₄
Din.-Wit. dſeljs. afz.	164	163 ¹ / ₂
Warſch.-Teresp. dſeljs. afz.	"	134 ¹ / ₂
Orelas-Wit. dſeljs. afz.	"	"
Nib.-Bolog. dſeljs. afz.	65 ¹ / ₂	65
Maſl.-Breit. dſeljs. afz.	"	"
Baltijas dſeljs. afz.	108	107

D. Tomberg's

runajams teesu u. taisnibas leetās
preekspusdeenās no pīstī. 9. līdzī 11.
pehpusdeenās no pulkstenī 3. līdzī 5.

Selgawa,
Strīhvera eelā № 11.

Sirniigas ardeewas

issala radeem, draugeem, posibstameem un
posibstamahm un wišwairak M. K. jkndsei,
un tahu kreeviju aizslojot, Starka Frizis.

Grobinas pilsteesa dara zauržho
wišpahrigi sinamu, ka pee winas
ir eemalkati

1000 rubli,

kurus ka pateizibas algū dabuhs
tas, kas usrahdihs pehdas fleyka-
weem, jeb winus pašhus, kuri 20.
Julijā, saulei no-eijot, noschahwa
Winges und Kruhts baronu Niko-
laju von Noldē.

Bauskas

un winas apkahrtnes slimneekem
sinju, ka manu weetu išpildihs, ka-
mehr ne-esmu mahjas, kreisdatke-
ris D. R. Johns.

Dr. Bulis.

Gewehrojama fina!

Katru s̄wehtdeen no pulksten
11 eem līdzī pulksten 4 eem peh-
pusdeenas buhs Pehtermui-
schas Bluku krogā, kahdas
3 werstes no Olainas stan-
zijas, weens

Ahrste runajams.

Dr. Homo.

Eksamīneerhets

Skolotaja palihgs

teek mēlehts preeksh Nurmuishas skolas.
Peeteikshanahs drīhsā laikā ar leezibas
rakstiem pee skolotaja

P. Seimana,
pr. Talsheim.

Skolotaja palihgs

teek mēlehts preeksh Salasmuischhas skolas.
Peeteikshanahs wisdrīhsā laikā pee
Bīschu (Groß-Bischhof) mahzitaja

Qundberg,
pr. Jacobstadt.

Sehnu elementar-skola

Iukste.

Skohleni, kas s̄chinī skohla grib
cestahees, lai drihsumā peeteizahs
pee

skolotaja J. Zibers.

Nupat īanehma kona Skolu

taukū ūlkes

Christoph Silberts, Selgawa, Katolu
eelā № 49.

Rīhgā,
pilsteetas Kaku eelā № 6.

Ziegleris un beedrs

Leepaja,
Aleksandera eelā № 6.

pahrdod

Sweedru

ween- un dimjuhgu, dīsles un
tehrauda

arklus.

Sacka „original“

tehrauda universal-arklus,

ar daļam preeksh daschadeem semes

apstrahdājumeem. Escherlemeeschu

lobishanas un sehjas, arkli.

Flöthera „original“

platsehsh. maschinās.

Augst- un semgrāhdigus

superfossatus

pahrdod no lehgera un us pastellešcham.

Semkopibas maschinu un rīku pastahwiga issītahde

no
F. W. Grahmann — Rīhgā,

Kahrka eelā, eepretim Tukumas bahnusim.

Pastahwigs lehgeris no kūlamahm maschinahm, labibas tihrischanas
maschinahm, effelu maschinahm, masahm ar gehpeli dzenamahm fud-
malahm u. t. j. pr.

Weenigais aissītahwis jeb pahrdewejs

no Berlines akz. beedribas „H. F. Eckert“ fabrikas ween- un wairak-lemeeschu
arkleem, ka ari no Sweedrijas Desverum Brūk arkleem, kronteem 1871. un
1880. gaddos no Baltijas II. un III. semkopibas zentr. issītahdes ar wišangstakajahm
goda algahm.

Supfersfati un faulu milti.

Gaidito suhtijumu

harmoniku,

no 1 līdzī 20 rubli gabalā, ka ari leeli
išvehti

Soppes wijolu

esmu dabujis. Harmonikas vižejis dabon
noschū-grahmatu par welti.

Moris Jacobsohns,

zīk. Heimani Salzmanis.
Selgawa, Katolu eelā № 12.

Wižas grahmatu bobes dabonama:

Pamahzifhana,

lä

skumstigee mehfli

Baltijas gubernās ir leetajami.

Wahzifski

profesora G. Thomē,
Rīgas politekniskās iņehginašanas skolās preekshēta

Latwifski

Hugo Schmidt.

Mata 30 kap.

Rīhgās faulu miltus

(aistwaikotus un usflehtus),

Mejillones

guano superfossatus,

Anglu superfossatus

pahrdod no lehgera un us apstellešcham.

Herm. Stieda, Rīhgā.

Kantoris: Marstala eelā № 24.

Qaba flāweere

ir pahrdodama Valles eelā № 51, pee
Esara wahrteem, Beutera īga namā.

Mas bruhketa un labi tureta

plaujamā maschīna

teek pahrdota kona muishā Bez-Platone.

17. (29.) Augustā 1883.

Basprižas un skolas finas.

Weens kungs, weena kritiba, weena tiziba.

Rahditajs: Par dahrzu kopfchanu. Schehlsirdibas un mihle
stibas darbi. Gelsch Krisius ejam laimigt.

Par dahrzu kopfchanu.*)

Scho rakstu luhdsu usnemt „Awises“, lai zeen, skolotaji, kas wišpahrigā sapulzē naw bijuschi, lai ari daschi dahrza kopfchanas zeenitaji ar to dabon eepasihtees un tahlaki fawus padomus iffazidami palihds dahrzu kopfchanu jo wairak sekmeht.

Dahrza kopfchana feenahs it tuwu klaht pee muhsu skolas darba. Muhsu laukskolu wišwalde isdotā mahzibas rahditajā (plahnā) faka tā: „Kātrs skolotajs, kas ne tik ween pats prot un mihle Deewaradibu, bet kam ari ruhp tahdu pat prahtu sawds skolas behrnōs modinahf un kopt, — pats pukes, faknes un auglu kokus audfinadams, labprahrt katri isdewigu brihdi liks wehrā, lai waretu behrnus eepasihstinaht ar wisu to, kas pee dahrza kopfchanas waijadfigs. Schi leeta peeder pee laukskolotaja usdewumeem un top winam ihpaschi pee firds likta.“ Preefch fchahda nolehmuma ispildishanas gahdā nu ari muhsu Irlawas skolotaju seminarija, kur audskni it kreetni war dabuht eemahzitees dasch-daschādās dahrza kopfchanas gudribās un weklibā, un ne-weens no turenēs ne-iseet, kam schi leeta buhtu pa-likuñi pawifam swescha. Bet kā tad nu eet ar scho leetu turpmakā amata dīshwē? Kāhdā buhſchanā tad nu atrodam tos daschadus skolas dahrzu Kursemē? Waj naw ta tahda leeta, par ko dauds deretu pahrunaht, gahdahf, mahzitees un dīshitees? Es sinu gan, ka schai leetai ir fawi kawelli, kuru nowehrſchana nestahwehs wis arweenu muhsu paschu spehla. Dahwanas ir daschadi isdalitas. War kreetns, augsti zeenihts skolotajs buht, kas leelā svehtibā sawā amata strahdā, bet winam prahts loti mas nefahs gar dahrzu darbotees. Un us ko prahts nene-fahs, tur ari truhkst isweizibas. Ar ahrigeem liku-

meem prahtu us tam neweenam ne-eedos. Buhs atkal dahrzu kopfchanas leeli mihsotaji, bet winu dahrza stuhritis, ko newar nezik eemihleht, jeb kas prahfs pahraf spehla un tehrina. Buhs daschs, kas fawu dahrzu glihti kopdams wehl baidisees, ka tik pagasta waldiba nefahl winam apskauft wina darba auglus un tos wina lonē eerehkinahf. Tā nu par scho leetu waretu zeltees dasch-daschadi spre-dumi, kahdue wifus es sawā ihfā rakstā fchoreis ne-spehju aissnemt, bet scho leetu dauds-mas gaismā zeldams preezashos, kad fawu amata beedru domas buhſchu druzzin us scho leetu zilinajis. Dahrza kopfchana manās azis ir loti waijadfiga un deriga pamahzishana, ko faweeem skoleneem lihds dodom; lai ari wasaras skolenu flaitu buhtu mass, wini gandrīhs wisi peeder pee lausku fchikras, kas reis sawus laukus kopdamī turehs fawu dahrzu un warehs skolas laika mahzibas ari tur wehrā likt. Tapehz zitās walstis waldischana jau fen leek leelu fwaru us skolas dahrzu eeriktehm. Sweedru semē jau preefch 11 gadeem pee tāhm 7500 laukskolahm bij pee 3000 glihti un pebz teizamas preefchisihmes eeriktehi skolas dahrzi. Austrijas skolas us Wihnes iſtahdi ar fawu skolu dahrzu israhdi jumeem wisu azis eeprezzinaja. Bet dahrza kopfchana ir ari leeta, no kuras skolotjam pascham labs grafis pee wina knapas lonites war peerastees klaht, un ihpaschi us scho puſti luhtojot, es gribu daschus wahrdus tē faziht.

Diskaku pamahzishanu, ka ihsti dahrzi jakopj, lai no teem labums atlez, schē newaru un ari negribu fneegt, jo zeru, ka tas, ko schē waretu par to faziht, jau warbuht buhs wiſeem finams, un ja kas tahlaku pamahzishanu melletos, tas to no derigahm grah-matahm war few fmeltees. Peeminu tē Klevera funga „Saknu dahrzneeks“ un no ta pascha „Semkopja Auglu-koku dahrss“. Schais teizamās grahmatās atronahs dauds derigu padomu.

Skolotajeem pa leelakai dākai naw dauds ūmes; tadeht gan tee ari newarehs leelus dahrzus eerikteht. Nebuhtu ari labi, dahrzu pahraf leelu eerikteht, tā ka to nespēhj pareizi apkopt. Ne wis dahrza leelums,

*) Scho rakstu, ko jau daschās zitas awises ir godam mine-jusčas, mehs labprahrt pilnigi atstahstam. Muijszeema skolotjam, Schwanberga lgam, daschs par scho rafstu loti pateiſees.

bet wišwairak kreetna apstrahdaschana atneſſ no dahrseem bagatus auglus. Dauds weetās ſkolas nami ir buhweti us tuſchu, pliku ſemes gabalu, kur jauneem eefahzejeem, kam puhlina un ruhpes jau tā fā tā deewsgan wiſur, kur ween azis met, loti gruhti janopuhlejahs, lihds ſew dahrſu eetaifa. Kad ſeme widuweja, tad ahtraki kas eespehjams, bet kad fmilts jeb it fmaga ſeme, tad aifeet gadi, lihds zik nezik kahdus auglus ſafneefs. Kad katra weetina, kur kolu grib ſtahdiht, jeb ko feht, preefſchu ja-atrok un ar labu augligu ſemi japilda un daschkaht ſchi no tahlenes japeewed, tad tee ir kawekli, kas wiſeem naw wiſ pahrfpehjami un dascham preeku us pareiſu dahrſa kopſchanu panem un iſposta. Bet pazeetiba ari ſchē pahrwarehs, kad tilk taſs domas atmetiſim pee malas, „ko tas ir wehrts tā puhletees, neba tē man muhſcha weeta“, tad ari wiſas gruhtibas pahrwaram un beidsot wehl bagatigi ſawa puhlina auglus baudam. — Tadehl waj nu ilgi jeb ihſi kahdā weetā dſihwojam, nepeelufiſim dahrſu pareiſi eerikteht un kopt, jo tas mums labu teefu no muhſu uſtura atneſſ un mehs wehl ſawā draudſe, kur dſihwojam, daudſeem labu preefſchſihmi buhſim dewuſchi us pareiſu dahrſa kopſchanu, ar ko wehl ſchim brihſham daudſ weetā ſtahw loti behdig. — Atwehlat man tē daschus no ſaweem paſcha peedſihwojuſmeem peemineht. Preefſch 8 gadeem, kad ſawā tagadejā weetā atnahzu, es atradu, ka mani preefſchgahjei, kas ari daudſ gadu ſcho weetu bij turejuſchi, tomehr wehl neweens nebijs ſehrees pee pareiſas dahrſa apkopſchanas, laikam tamdeht nē, ka dahrſa weeta ir us loti fauſa pakalna un pa daka ar fmagu ſemi. Til-ko ap Jurgeem atnahzis, es eedaliju ſawu kahdas $\frac{3}{4}$ puhra-weetas leelu dahrſu dalaſ un apſtahdiju to ar jauneem auglu kokeem un ogu kruhmeem. Stahdijums pirmoſ pahri gadōs gan iſlikahs no-wahrdſis, bet pehz jaur ruhpigu kopſchanu ſanehmahs it ſipri augt. No ogu kruhmeem jau trefchā, ze-tortā gadā pirmos auglus ſagaidiju, bet tagad tee jau tilk bagatigi iſdodahs, ka ne ween paſcha teefu un kaiminus ko pazeenah, bet wehl ogas preefſch pahrdofſchanas atleek. Pat augku koli jau nu treſho gadu ſahl auglus neſt un ſcho pawafar' ſtahweja pilnoſ ſeedoſ. Starp kokeem un ogu kruhmeem tuſchee ſemes gabali top apstrahdati preefſch ſaknehm un kolu ſkolas. Kolu ſkolai ir ſawi gada gahjumi; katra pawafari teek kahdā gabalinā 5 jeb wairak ſinti jauni nepoteti kožini eestahditi, un gadu augluschi, tee teek nahloſchā pawafari poteti. No potefſchanas

laika wehl aifeet kahdi 3 lihds 4 gabi, lihds koži-neem kroñiſhi jau tahdi, ka toſ war pahrdot. — Ais wiſeem kawelkleem, kas ſchim darbam nelauj iſdotees, kā: ſaki, peles, ſtipras falnas, ari paſcha ne-uſpa-ſefchana un daschu reis ari neweikliba, jo kats darbs ir jamahzahs, tomehr gandrihs $\frac{2}{3}$ no kožineem ſafneefs tahdu augumu, ka pahrdofſchanai top derigi. Beidsamōs trihs gaddoſ eſmu jau ſahzis kožinus pahrdot. Us nahloſchū rudenī jau atkal no dascheem apſtelleſchanas uſdotas. Ja, kā zerams, pеepraſi-ſchanas pehz kožineem us preefſchu arween wairoſees, tad man waijadſehs gahdaht wehl kožinus no ziturenes, lai wiſeem buhlu ko dot, jo paſcha kolu ſkola neſpehju tilk ahtri toſ iſaudſinah, jeb man to wai-jadſetu diwi jeb trihs kahrtig paleelinaht, un tad atkal neſpehlu wiſu apkopſchanu apwalaht. Bei-dsamajā laikā pat apſtelleſchanas no 30 un 50 ko-žineem ir raduſchahs, kur tad ari paſcham bija lihdsi jabrauz un auglu kolu dahrſs ja-eerikte. Wehl to ſchē ihsumā gribu peemineht: ja kahdam naw ihsit derigas ſemes un weetas preefſch kolu fehklu iſfeh-ſchanas, tas daritu pareiſi, ka ſew toſ zelmuſ no andeles dahrſneekeem pehrkahs, ſee til makſa 3 kap. gabala, un tad gadu pehz eestahdijefchana ſchos potē ar tahdahm fortehm, kas deewsgan augligas un muhſu gaifu paneſſ. Gauſa un loti zeetā ſemē daschu reiſi ar wiſu leelu puhlinu un daudſkahrtig pahrtahdijefchana newar pats iſaudſeht zelmuſ, us kureem japoſte. Sehklas graudini ne reti 2 gadi gul ſemē, kamehr uſdihgt. Ar pa-audſinatu zelmu eegahdaschana war daudſ ahtraki ſagaidiht iſaugu-ſchu kožinu. Ari der ſkototajam ar dascheem ziteem dahrſneeziſbas darbeem puhletees, kas ari atneſſ labu petnau. Par prowi fehklu pahrdofſhana, daschadu ſtahdu audſefchana un, kur pilſehtas ſafneefsamas, ari wiſadu ſakau audſefchana buhlu eeflawejama. — Sehklas neder paſcham audſinah, jo aif wiſas nopeetniſbas taſs tomehr newar tā iſkopt un tihiht, kā winas no leelakahm fehklu pahrdotawahm par mehrenu tirgu dabonamas. Ir eevehlams, ka kats, kas ar to grib darbotees, greeſchahs pee leelakahm andeles dahrſneeziſbahm, un no turenem nem, kas tam ir waijadſig. Jau wairak kā 20 gadus turos pee kahda teizama Rihgas andeles dahrſneeka ar fa-wahm waijadſibahm, un eſmu pilna meerā ar wiſu, ko no turenem eſmu nehmis; ſehklas arween loti labas un tirguſ man, kā atkalpahrdeweſejam, mehrenſ, tā ka eespehjams us ſemehm pehz wiſa kataloga pahrdot, un tad wehl atleek pahrdeweſejam ſehklas paſcha

waijadisbai un kahda pelnas teesa. Virzeji ik gadus peeronahs zaur tam, ka nelad netop peekrahpti un daschu pamahzifchanu no skolotaja dabu par jaunahm, derigahm fehku sorteihm. Man pascham gadijees sawa apgabalā preefsch kahdeem 12 gadeem par isplatitaju buht tagadeejem wiseem pasifstameem agreeem roschu rahzeneem. Pats tos no ahrsemes parafstiju lihds ar kahdahm zitahm sorteihm, kas kahdā Wahzu semkopibas rakstā bij eeslawetas, bet par tahdahm ne-israhdiyahs, tik weena sorte meschu, muhsu 2-kanschu meescheem lihdsiga, parahdija nezeretus auglus, no 5 mahz. isauga 5 feeli.

Ar daschadu stahdu isaudseschanu puhletees, teesham naw fmahdejama pelna. Ir sinams, zik mas laudis daschds apgabalos legeklus apkops; tad ari reti teem labs stahds isdodahs. Turpreti skolotajam ar skolenu peepalihdsibu ir masa leeta semi pareisi fataisift un falmu delus eegahdates; mehslu ari neutrakls, un stahds, labi apkops, ir, ka preeks to redseht. Ne ween kahpostu, kahlu un leelo beeschu stahds top mellehks, bet ari puks stahds jau atron weetu; pahris logu ar puks stahdeem arween top ispirkti.

Kur pilfehtas tuwumā, falku audfinachana labu pelnu atmetiks. Esmu noskatiyes no dahrnsneekeem pilfehtas un winu tuwumā, ka tee puhra-weetahm lelus falku dahsus apkops ar daschadahm falkehm; zitas jau ruden' sehj, lai paafar' teem taks jo agri buhtu. Daschas sortes jauz kopā, un kamehr weenas agri nonemtas, otrahm aileek ruhmes preefsch augfchanas, un tā tas eet lihds wehlam rudenim, kur falkas tos fahk peespeest, pagrabobs ar falkehm wahkties. Daschi taks ne buht dobēs nefehj, bet us wagahm, zaur ko ar kapli un kaksi tahn labi war peekkuht apstrahdaht, nesahli israweht un semi dariht irdenu.

Apianu audseschana, ja to pareisi isdaritu, atmestu wišleelako pelnu, bet lihds schim til rets tos labi kopj, un tadeht ari to tirgu par apineem newar panahkt, ko bruhweri par ahrsemes apineem mafšā.

Wifās tahdās weetās, kur ne-atronahs muishās kreetni dahrnsneeki, skolotajs teesham ar felmi war stahtees sawam apgabalam par dahrnsneiku, un zaur tam it nemas neskahdehs sawam skolas darbam, jo wasaru dascham ne buht naw skolenu. Skolotajs sawā weetā war dauds swabadaki zaur dahrnu kopfchanu few pelnas awotu atdariht, nesa muishu dahrnsneeks, kam deenestā esofscham jadara pehz sawa

funga prakta un gribeschanas un kam naw semes gabala, ko tas gluschi sawam labumam war leetaht.

Us to jautajumu: Kas tad nu buhs ar glihti eeriktetu dahrnu, kad waj nu no taks weetas ja-aiseet, jeb zaur nahwi jaschirahs? Waj nenahks pagasta waldiba un ne-eeslatihs to par sawu mantu? manas domas ir schihs: ko skolotajs pats ar sawu maku un spehku audfinajis un naw wehl atlhidfinachanu par saweem upureem nehmis, ir un paleewina manta, un peeder tapat wina pakatneekem, kas ar isrokameem foku skolas kozineem un ogu kruhmeem un puks war dariht kā grib. Ja pagasta walde to negribetu atpirkt, tad ari ar katu pehnahzeju amatā weegli warehs islihgt par tahdu mantibu, kas sawā weetā pamesta, winam dubult wehrtiga. Atwehlat tad man heidsot to wehleschanos issaziht, lai muhsu pawakas brihtini nahktu wispirms muhsu skolas dahrseem par labu. Tur dahrssā jautrinafimees paschi un jautrinafim sawu skolenu pulzinus; dahrssā nesiks skolotajam labus auglus un skolas preefschihme nesiks auglus wifā draudse. Beidsu ar kahda paidagoga (Dr. Schwab) wahrdeem: „Skolas dahrssā werahs behrna azis un firds, farendeht Deewa jauku radibu; tur mahzahs glihtibu, kahrtibu un weiklibu, tur bauda schlikstus preekus, tur ee-aug mihestiba us puks un kokeem, tur foku apskahdetaji un lopu moxitaji eet masumā, tur aug tas prakts, pascham ko labu reis muhschā feht, kopt un glihtot, tur mahzahs heedrotees us kopu-darbeem, tur aug brahku firdis, tur aug nahloschu namu fehtwidu, lauku un mahju un pagastu tiklee kopeji, derigeer walsts lozekki, ihstee Deewa behrni.“ R. S.

Schehlsirdibas un mihestibas darbi.

Gan reti jeb kahdā zitā Kreevijas gubernā schehlsirdibas darbi tā top kopti, kā muhsu Baltijas gubernās. Daschas derigas eeriktes schē atronam, kas til no tuwaku mihestibas zeltas, us to zenschahs nabagu wahrguleem un behdu zeetejeem nahkt palihgā. Gribu schē peeminicht weenu schahdu eerikti, par ko lihds schim Latweeschu laikrakstos wehl mas sinots, un kas strahdā sawu mihestibas darbu pee jeb katra zilwela, lai buhtu kahdas kahrtas jeb tizibas buhdams. Jelgawas diakonis nams, jeb muhsu walodā palihdsibas nams, ir schi weetina, kas ir zelta 1865, gadā ar masu rozibū, bet stripru valauschanos us To,

kas waren s eelsch teem wahjeem parahdahs. Gan jau agrak schahdas eestahdes no zeenigeem Alisupes un Lindes kungeem us semehm bij zeltas winu pagastos un dauds laba pastrahdajuschas, daschadā wihsē, bet schē winu waijadfsiba nebija til juhtoma, kā pilsch-tas. Pagastos ir gahdahs zaur mahzitajeem par garigahm waijadfbahm, zaur daktereem par meesigu weselibu. Pagasti ir usluhkojami, kā lahdā leela familija, kurds ne reti ir kungi gahdā ar kristigu prahdu par saweem pagasta laudihm, bet ihpaschi tas peenahkahs pagasta waldehm. Pilsehtas, kur laudis no daschadas fahrtas un tizibas, kas wišwairak us sawu paschu palihdsibu lichti, tahda eerikte, kā Jelgawas diakonisu nams, ir par leelu svehtibu.

Diaconisu nama darboschanahs eelsch tam pashaw, wišwairak nabageem palihdscht slimibas deenās; wezus nesphejneekus, tillab wihrischkus, kā see-wischkus, kam apgahdaschanas truhkst, usnemt sawā kopschanā; behrnus, kas waj pawifam bes apgahdatajeem, jeb kuru wezaki paschi tos nesphej usaudsnaht, nemt sawā audsinafschanā un tos ari garigi pee dwehfeles apkopt. Schē ne ween pilsehtas eedfhwotaji, kas palihdsibu melle, atron patwerfmi, bet ari laudis no semehm. Protams, ja ko labu gribam panahst, tad fahrtiba un isweiziba pee ta darba ir nepeezeefchamas waijadfsibas. Tā tad eesahkumā ari schē pirmahs kopejas no ahsemes tika ataizinatas, kas us to tur ismahjitas, faprata schē sawu darbu ar sekmi strahdah. Kā katrai jaunai eeriktei saws pahrbaudischanas laiks japharzeesch, ta ari schai, kas wišwairak no mihlestibas dahwanahm bij zelta, jo gruhti tas bija juhtams, lihds beidsot tas svehtibas pilnais darbs dascham agis atwehra un daschu turigu zilweku firdis tika pa-kustinatas. Wisleelakā palihdsiba schai eeriktei tika fneegta no dauds zeenigeem kungeem, it ihpaschi no zeenigas nelaika Bez-Aluzes grehnenes, kas kopya pee 50 tuhks. rubl. dahwinajusi, un kā ihsta dinataja schim schehlsirdibas darbam usluhkojama. Ar masu eesahkumu schis darbs ir finepes graudinam lihds-nams, kas par kuplu kolu usaudsis zaur Deewa schehlastibu. Us 5 daschadahm gruntehm, kas no-pirktas un kā ihpaschums peeder diaconisu eestahdei, pazekahs 9 chkas, pa leelakai dakai jaunas, no muhra zeltas un us to labako preesk wiſadahm waijadfbahm eeriktetas. Schē atronahs skola preesk fah-dahm 20 meitenehm, kas pawifam schē usnemtas

audseschanā, ari dabon pahrtiku un opgehrbu. Pebz eeswehltischanas tahs stahjahs deenestā un dabon ar-ween tahs labakahs weetas. Tē ari ir eerikte preesk azu slimneeku ahrsteschanas, kas no flavenā daktere Waldhauer funga teek kopta; tur fanahk slimneeki no wiſahm malahm un daschadahm fahrtahm. Tee, kam jo gruhtas azu kaites, usturahs turpat slimnizā; nabagakeem ir brihw-gultas un usturs, kas no schehlsirdigeem kungeem dibinatas; wiſeem ziteem, kas gribahs schē usnemami, ir jamakfa, par apkop-schanu un usturu, par katu deenu 50 kap., par nedku 3 rubl., un par ihpaschu istabu preesk weena slimneeka 1 rubl. 50 kap. par deenu. Bes scheem ari top usnemti wiſadi ziti slimneeki, ar daschadahm faitehm. Tee top schkirti, kam lipigas fehrgas, un dabon ihpaschu ruhmi; bes tam ari it wiſi slimneeki top schkirti, wihrischki no seewischkeem. Slimee schē ne ween no labakeem daktereem top ahrsteti, bet ari spos-drās gultas fahrtigi un us to labako top apkopti, meesigi un garigi. Ja lahdam pebz Deewa prahtha schē peenahk muhscha wakars, tad tas ne ween pareisi us tam teek fatoisichts un garigi apgahdahts, bet ir ari eerikte dahrsā. kā masa basnizina, is kuras mironi us muhschigu dusu teek pawaditi.

(Turpmak belgiums.)

Eelsch Kristus esam laimigi.

1.

Kristus af'nis, taifniba,
Ir mans preeks un gresniba.
Ar to es pee Deewa buhſchu,
Kad es wina muhschā nahlfchu.

2.

Jesum tizeht, preeks ir man; —
Ko lai zitu wehlos gan?
Wina bruhžes es atronu
Sawai firdij dusefchanu.

3.

Lai nahk nahwe schodeen, riht, —
Dwehfele pee Wina miht.
Jaunā deenā augfham zelschos,
Un pee Deewa preekus fmelschos.

Mas-Sihlis.

Peelikums pee Latweeschu Alwischu Nr. 33.— 1883.

Nahditajs: Labibas sehfchanas laiks. Gzescha. Pehroni wasaras labibā.

Labibas sehfchanas laiks.

(Beigums.)

Kad wirskahrtā naw deewsgan saplakusi jeb nogulejufees, tad seme natura to mitrumu, kas pee dihgfchanas ir waijadfigs. Kad semē ir deewsgam mitruma, bet seme naw deewsgan nogulejufees, tad augu faknites augot falozifees un weenada augu augschana tiks aiflaweta. Ari ir ja-eeweħro, ka seme naw padauds flapja. Jo pee wairak flapjas semes apstrahdaschanas aramahs semes wifus fakkepejahs, un kad nokalst, ta nelaish zauri filsumu un gaisu; jaunais afns, nespēhdams zauri tilt, fahk panihkt, un pats sehklas grauds fahk peleht un bojā aiseet. Bet niknas sahles pa to starpu pastieidsahs un heidsot tos atlukuschos augus nomahz, pat us tāhs wifū labaki mehflotas semes. Daschds widōs semkopji mehds rudsus, weeglā semē, tuhlit pehz fahrtaschanas un pee leetus feht. Schis eeradums teek no ziteem par wifai skahdigu peerahdihts. Jo pat us weeglas fmilts semes rodahs garosa, kad pee leetaina laika to strahdā, un ka tad fmilgas, kas ir weeglas semes niknakahs nesahles, eeweefotees zaur to, ka mitrums teek dīstaki semē eewests un faturehts.

Rudenī, kad tā jau dauds darbu faspeeschahs lopā un kad daschu reisti ar sehfchanu ir wifai jastieidsahs, tomehr leetainās deenās, pat kad fmalks leetutinsch liht waj beesa migla friht, nedrihkt feht. Labaki ir, kad pee afa rihta un seemela wehja ari neseħi, jo tad gaißs

mehds aisweenu buht pahraf fauſs. Turpretim pee wakara un deenwidus wehja, kad pee mums gandrihs aisweenu ir mitri filts gaifss, ir ta isdewigakā sehjas deena. Daschi mehds pee faufa laika wakarā lauku apfeht un rihtā agri ar rafu sehklu eestrahdaht, kas ahtraku dihgfchanu wifai paweizina. Bet to ari tikai tad war dariht, kad deewsgan ir pahrleezinachanas, ka ne leetus neds ziti lawekti otrā rihtā eestrahdaschanu ne-aifkawē.

Katrai semkopibai ir ja-eeweħro tāpat graudu, kā salmu isdofchanahs, un tā, ka lihds ar salmu wairumu, graudu wairums neteek aisturehts. Salmu wairums atkal tikai tad isdodahs, kad augs dabon labi eselt un leelaku kruhmu nemt. Tā ka nu rudfi kruhmu jau rudenī taifa, stahw pee rudseem ari agraka sehfchana leelakā swarā; turpretim pee kweeſcheem, kas tik wehl pawařari kruhmu taifa, ir schis teikums masak eeweħrojams. Kad to jau fazitu wehl reis pahrleekam, tad par rudens sehjas ihsto laiku tik waram teikt, ka tas ir nosakams tikai weenā fainmeezibā, pehz tāhs ihpaschibahm, un ka tomehr ari tē us deenu to newar nolikt.

Auglu augschana un isdofchanahs ir ari tahda, kahdā laikā tee ir fehti. Diwejā wiħse it lehti war pahrfkatitees. War noſeht par dauds agri jeb par weħlu; wifū wairak pawařas sehjai pahri deenas leelu starpibu istaifa. Miktigo jeb ihsto sehjamo laiku nomehginah, ir, pateefibā sakot, laimes spehle. No kalende-reem gudribu ween fmelt, buhtu nepareiſt daſrihts; bet pee tam wifū wairak wehl ir loti

ja-eewehro laiks un fehjamas semes ihstahs ihpaschibas. Pa dalai agrai, ihpaschi seemas fehjai ir daschi wispahrigi labumi, ihpaschi tadeht, ka augam ir wairak laika fanemtees kruhmā un eeselt, kas winam dod wairak spehla seemas wehjem, aufstumam un sneegam turetees pretim; un kad ari fehbla no eefahkuma tā ne-usnahk, kā waijadsetu, tad tomehr aissweenu winai wehl laiks ir eeselt. Pee tam ir, kā jau mineju, semes pareisa apkopschana, winas augu baribas bagatiba, mitrums un mehsloschana ja-eewehro. Wahjaki mehslotu un nesphezigaku semi waijag aissweenu agraki apseht, nekā bagati un stipri mehslotu semi.

— Zif beesi fehbla ir jafehj, to nemas newar skaidri noteikt, jo tas ir tā, kahda ta seme, kahds gaifs, fehjams laiks, aramahs semes dīstums un winas spehks un stiprums. Kāram semkopim, eewehrojot tos wahrdus: „Ko zilwels fehj, to winsch ari plauj“, ir jaſin, ka pee bagatas plaujas trihs leetas ir waijadfigas, proti: „laba seme, isdewigs gaifs un laba fehbla“. Tik no pilnigi preebreeduschas, labas un skaidras fehblas war zereht un gai-dih tibus un bagatus auglus. Tapehz semkopim ir ihpaschi ja-eewehro, kahdu fehbla tas eefehj sawā tihrumā. Laba un leela fehbla ir jafehj retaki; zaur to mehs ne ween aistaupam fehbla, bet ari fehja ir dauds spehzigaka un spehj labaki tureees pretim ne-isdewigam gaisam. Zaur labu fehbla mehs isaudsinam labu labibu un pahrlabojam un wairojam sawas eenemshanas. Reti fehta labiba aug garaka un spehzigaka; beesi fehta labiba aug turpetim rahmaki un eenahkahs wehlaku. Pee retas fehjas salmi, wahrpas un graudi attihstahs pilnigaki, kaut ari augschana un nogatawo-schanahs welkahs ilgaki. Beesi fehta labiba atkal aug ahtraki un eenahkahs ahtraki, bet ir masaka un now tik waifliga. Ja seme ir tihra no nesahlehm, war feht retak nekā faschluschā semē, jo nesahle nomahz un apslahye dauds stahdinu. Sapratisgs semkopis finahs pats atrast ihsto widus zelu, finahs, zif beesi tas warehs feht sawus laukus, jo tas pasihst labak sawas semes spehku, nekā zits, un gahdahs

ari par labu fehbla. Zif dīsti ir fehbla semē ee-axama jeb eestrahda jama, us fcho jautajumu waretu tik schahdu isskaidroschanu dot: Sehlas graudini tik dīsti semē ir guldami, ka teem netruhkf miikuma, gaifa un filtuma; jo wifas schihs trihs leetas augeem waijag pee dihgshanas. Sekli eestrahdata fehbla mehds labaki augt nekā dīsti eestrahdata, jo semes wirfjā kahrtta ir augligaka nekā apakschejā un dod fehllai spehzigaku baribu. Seemas fehja ir fehla eestrahda jama un wasaras fehja druzin dīstaki.

Par darba rihkeem, ar ko fehbla buhs eestrahdaht, newar fazikt, kūrsch ihsti tas labakais; tomehr to gan war fazikt, ka pee labakajeem fehblas eestrahdaschanas rihkeem naw wis peeflaitami daschadi arksi, bet ezeschas un ekstirpatori. Smalku fehbla war eestrahdaht jo labi ar ezeschahm, rupju ar ekstirpatoreem. Semkopja azihm waijag wehl ir tad buht usmanigahm, kad winsch sawu lauku ir pareisi apkopis un apstrahdajis; ir tad wehl jagahdā par pahrlaboschanu, ja kahdā weetā to waijadsetu isdariht.

— R.—

E z e f ch a.

Semkopibas gruntigais pamats ir un paleek kahrtiga un laba semes isstrahdaschana. Jo ruhyigaki kahds semkopis sawu lauku isstrahdā, jo bagataki augti tam nahks rokā. Ezescha ir sawā finā tas wifū nepeezeeschamakais laukfaimneezibas rihks. Ja ezeschas nebuhtu, tad nahktos semkopjeem deewsgan gruhti sawus laukus pareisi apstrahdaht. Lai gan pee arksa isleetaschanas un wina bruhkeschanas top fazichts, „ka labi arts, ir puſei ezechs“, tad tomehr bes ezeschanas newar istikt, un ezescha ar sawu derigumu un labumu stahw tuhlit blakus arklam. Tikkab bes arksa, kā bes ezeschas newar semkopis sawus laukus peenahzigi uskopt un preefsch fehshanas wifai derigus dariht; wini ir tee waijadfigakee laukfaimneezibas rihki. Kas arklam naw eespehjams, to atkal ezescha isdara. „Ezescha ir arksa meisteris“. Arklam waijag buht semkopja lahystai un ezeschais wina grahbesslim.

Ikkatrâ laukfaimneezibâ waijag atrastees daschadu sortu ezeschahm, weeglahm un fmagahm, ar koka un dselsu tapahm, tamdehl ka pee ikkatra darba laukfaimneezibâ ar weenu un to pafchu newar wifü pareisi un kahrtigi pastrahdaht.

Ezeschas usdewumi, kas zaur winu ir nahklami, buhtu pa dalai schahdi:

1) winai waijag arumu semê zaur arklu uszeltos welenus fadrupinaht, lihdsinaht un pee tam wehl irdinahnt;

2) winai waijag, ja lauks ir nosehlis, nesahles, sahles un rugajus israustiht un saphlehti un lauku no tahm tihraku dariht;

3) winai waijag fehku, kas wirs arklawagahm wehl atslikusi jeb usfehta, ne wifai dñsti, bet labi semê eemaishit;

4) winas usdewums wehl ari ir, ja jau no-ezehts lauks, jeb ar labibu apfehts, reis garosu dabujis, to atkal fadrupinaht un gaifam pee-eijamu dariht.

Daschi semkopji to nemas ne-eewehro, nozik leela swara ir ezeschana un zik augsta wehrtiba ir labai ezeschai semkopibas rihku starpâ.

Wezs likums pee semes apstrahdaschanas ir, ka retaka, bet kreetna ezeschana ir wairak wehrtis, neka kad wairak reisas un tik pawirshus eje; jo kad ar retaku, bet kreetnu ezeschana newar semi fmalku dabuht, tad jau zaur pawirshus ezeschana, lai gan wairak reisas eje, to nekad nepanahks. Sinams, pee tahdas semes, kur zaur ezeschana semi newar deewsgan tschauganu padariht, buhs ekstirpators janem palihgâ.

Pee ikreisigas strahdaschanas ar ezeschu waijag it ihpaschi us tam wehribu greest un usmanigam buht, ka starp winas tapahm jeb sareem nefakrahjabs nesahles, jeb kahds akmenis neespeeschahs, zaur kam tad ezejot top dñslas wagas israutas.

Pee ne-apfehta lauka ta ir masa waina, bet pee apfehta top zaur tam leela waina padarita; jo fehla teek fawilkta tschupâ, un pee fadihgachanas fehja dod laukam deewsgan nesmuķu issflatu. Kad mehslotu lauku eje, ir loti jaluhlo us tam, ka mehslus nesahlel tschupâ.

Tapehz ezetajam waijag buht usmanigam un reisu reisahm ezeschas pazilaht, un pat, kad wajadfigs, tahs istihriht, lai ari nesahles nesahlel kopâ, zaur kam loti drihs leels nesahlu pudurs fahk selt. Ezeschana noteek pa leelakai dñkai krusifik, kas ari ir pareisi. Bet tad, kad lauku dobës no-ax, ir papreelsh starpu wagas garenifki janoeje, jo zitadi tahs zaur schlehrju ezeschana peewelk pilnas, un tad wifa arschana dobës bij tihri par welti.

Weeglu un irdenu semi waijag arween wairak neka fmagu semi ezeht; jo kad to dauds-kahrtigi eje ar fmagahm ezeschahm, tad ta buhs fmalkaka un kahdu reisu masak arama, un miskums tai tik dauds ne-issudihs, ka zaur arschana. — Turpretim fmagu semi newar til dauds reisas ezeht, jo zaur tam winu wehl fahkstaku un zeetaku war padariht. Smagu semi newaijag nekad wairak ezeht, ka tik, zik ir waijadfigs preelsh wirskahrtas fadrupina-chanas un semes nolihdsinaschanas. Zeetu semi ari nedrihkfst tamdehl wifai fmalki fa-ezeht, ka ta no leetus war tikf fafista un padarita klonam lihdsiga. — Wehl jo leelaku wainu panahkam, kad fehjas lauku pee faufa laika par dauds eje, jo tad ta fmalka seme pehz ta pirmâ lectus fawu irdenumu saudè un pehzak beesu garosu dabon, zaur kam tad fehja loti neweenadi usnahk, un dascham labam dihglim zaur tam ja-eet bojâ. Tamdehl ikkatri putelkeem fmalki ezehts lauks, wiswairak fehjas laikâ, ir semkopim par leelu slahdi. — Pee ezeschanas ari ja-eewehro tas laiks, kad ja-eje. Wispahrigi teek peenemts, ka pehz arschanas tuhlit wiś nedrihkfst ezeht, ihpaschi pee rudens arschanas. Jo arschanas usdewums now wiś til semi ween apgreest, bet ka lai tai us augeschu pazeltai semei war peetikt gaifs, faule, filtums un leetus, lai ta paleek tschaugana un isdewiga. Bet wiss tas war tikai tad notilt, kad usartu lauku kahdu laiku leek ne-ezeti stahweht. Wehl ir eewehrojams, ka tahs nesahlu fehklas, kas pa to starpu, kamehr lauks ne-ezehts guleja, fadihga, zaur wehlaku ezeschana teek isnihzinatas. Bet tomehr ne ik reisas un ne ikkatra weetâ ir pareisi, kad ta dara.

Ir loti labi, kad rudenī laukus usax un ne-ezetus atstahj pa seemu. Sakams wahrds mahza: „Studenī usarts, ir pa pusi mehslotē”, un tas ir ari teesa; jo par seemu war gaifs, aukstums un flapjums ar faweeem spehleem pee semes strahdahrt, to irdenu dariht un fataisht, ka ta seemas miklumu war fanemt. Ari tas labums wehl ir, ka nesahle grunitgaki teek is-deldeta un wiſi luktainai zaur seemas saltumu eekſch irdenas semes teek lehtaki isnihzinati. Miklu un smagu semi it nemas newar atstahrt rudenī ne-usartu. Beeglu un tahdu semi, kas ahtri iskalst pee wasaras aplopfhanas, nedrihkf ilgi tureht ne-ezetu. — Kad seme ir atkal no dabas loti irdena un miklums tai loti ahtri nowelskahs, tad ta tuhdat ja-ežē, un fewischki wehl pawafari us to ſipri ir jaluhko, ka semei miklumu war ustureht. Tahdā semē waijag, zik ween eespehjams, raudſiht seemas mitrumu ustureht.

No leelas wehrtibas ir tas, zik faufa ir seme, kad grib ezeht, un kad to ne-eewehro, tad war ezeschanas semei drihsak ſlahdi neka labu dariht. Slapju semi newar un nedrihkf ne-kad ezeht, jo flapju semi ezeschās netaifa fmalku un irdenu, bet to nodsen kā plahnu. Kad seme wehl pee ezeschu tapahm ſes, tad ta wehl naw deewsgan gatawa preeſch ezeschanas. Pirms nedrihkf ezeht, eekams seme ir tik faufa, ka ta pee ezeschu tapahm wairs-nelihp. Smagu semi war drihsak mitru art neka ezeht; tas labakais brihdis preeſch ezeschanas ir tad, kad semes garosa ſahk plihſt. Par ilgu ari fmagas semes ezeschanu nedrihkf uſkawehrt, jo ta war tā ſakalst, ka ari ezescha tai wairs neka newar dariht. Tā tad ir labi, kad pee wasaras arfhanas smagu semi tuhdat ežē, un tikai tad to ilgaki pawilzina, kad fehjas laiks wehl naw ſlaht; pirms leetus, kas pehz arfhanas usnahk, tahdu semi ari padara wiſai derigu preeſch ezeschanas.

Plawās fuhnas ir ja-iſežē pawafari, kad seme wehl naw pawifam atlaiduſees. Ezeschanai janoteek grunitgi, un preeſch tam kurmju ra-

kumi nolihdfinami, lai ezejot semi weenlihdfiſi fahmalzinatu. Pehz ezeschanas plawa ar kreetnu sahlu fehku, kura fajauktu ar daschadahm sahlu sorteht, ja-apfehj. Pehz apfehſchanas plawa aikal weegli pahrezejama un faufā laikā ar fmagu lihdsenu bluki norullejama.

Ja negrib, ka sahle is plawas pawifam iſ-ſuhd, un lai plawā neronaħs sahlu truhkums, tad fehſchanu waijadsehs allasch atjaunot, jo sahle teek arween preeſch fehku eenahlfchanahs plauta, un kad nu fehklas nedabon iſbirt, un ari zaur fehſchanu neteek sahlu truhkums iſ-pildihts, tad plawa ar laiku paleek tuffcha un nabadse.

(Turpmak beigums.)

Pehrkoni wasaras labibā.

Ikkatra nesahle, kas eeveefchahs laukōs, ir nepatihkama leeta, jo ta iſdzen labibu un padara plauju jo wahju. Gandrīhs ta nejaukā nesahle ir pehrkoni wasaras labibā, ihpaschi meeschōs. To daschōs apgabalds ihpaschi ſhogad waram redſeht. Pehrkoni tad wiſu wairak dabon wirsroku, kad lauks par retu jeb rehnu ir noſehts. Tamdeht nebuhs bihtees no pabeefchā ſehſchanas, kaut ari labiba weetahm ſakristu weldrē. No weldres labibas wehl neweens ſemkopis naw palizis nabags — un ne buht nē no weldres meescheem. — Bet ko nu buhs dariht, kad pehrkoni ir wafareju pawifam apspeeduſchi? Es us tam dodu diwe-jadu atbildi: lauku waijag bes ſchehlastibas no plaut, kad pehrkoni ſtahw pilnōs ſeedōs, jeb to buhs papreeſch norulleht ar labu rulli jeb kuhleni un tad apart. Lauku no plaujot da-buſim puſlihds labu lopu ehdamo, un lauku apaxot padarifim ſemi treknaku un labaku, tā ka nahkoſchā ſehja buhs bagataka auglōs. Schā waj tā daribam, isnihzinasi pehrkonas iſ ſawas druwas. Turpretim kad likſi ſchai nesahlei eenahltrees, tad ar to lausees wehl da-ſchu gadu, jo iſbiruſchahs fehklas, kas pat pehz gadeem dihgſt, augs un augs, un taws lauks buhs un buhs netihrs. — d.—